СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 303. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 30-го грудня 1940. No. 303. Jersey City, N. J., Monday, December 30, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПОКЛИКАНО БІЛЬШЕ НАЦІОНАЛЬНОЇ ҐВАРДІЇ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт покликав до військової служби чергових 42,000 членів національної ґвардії. Вони мають зголоситись до служби між 6 і 17 січня наступного року. Внаслідок цього покликання з кількох соток тисяч національної ґвардії лиш 54,000 ще залишилось вдома.

СПРАВА ПОМЕШКАНЬ ДЛЯ ВІЙСЬКА.

НЮ ЙОРК. — Вилйем Карей з припоручення федерального уряду обіздив всі місцевости по яких будовано касарні і мешканеві приміщення для війська. Він ствердив, що будова домів для війська спізнена від двох тижнів до одного місяця. Але водночас він ствержував, що вина того зовсім не є страйки, чи тертя з робітництвом. Ні в одному випадку він не знайшов, щоб страйки спинили будови. Робітники і підприємці працюють над тими військовими будинками цілою парою. Виною спізнення є це, що ті, що укладали пляни, зле розчисляли. Карей радив, щоб праця тих будинків проводилась по 60 годин тижнево. То спричинилоб певну підвишку коштів будови, бо за надвишку годин треба булоб платити по півтора раза. Але на це власти не повинні звертати уваги.

ПАНІ ПЕРКИНС ПРОТИ ЗАБОРОНИ СТРАЙКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Секретарка праці пані Перкинс заявила, що вона є проти того, щоб робітникам на час збросння відбирати право страйків. Це не заохотить робітників, тільки їх знеохотить. Вона говорила, що нині є вже чимало законів, які можуть якслід розвязувати ріжні непорозуміння між робітниками і власниками. Вона далі подавала, що в 1940 р. внаслідок страйків американський промисл стратив тільки чотири міліони годин праці, в 1939 р. стратив 14 міліонів.

АПЕЛЬ ДО АНҐЛІЙСЬКОГО КОРОЛЯ.

НЮАРК. — Місцевий директор К.П.О., Макрі, вислав апель до анґлійського короля Юрія Шестого, щоб той вплинув на нюарську фабрику виробів песячих харчів, Спрет Патент, в цілі полагодження страйку. Та фабрика знаходиться в руках анґлійців, говорить Макрі. Американське робітництво бажає помогти Анґлії, але анґлійці зо свойого боку повинні причинятись до викликування гарних настроїв серед американського робітництва. Робітники згаданої фабрики страйкують вже шість тижнів, побиваючись кращих заплат.

НАТИСК НА ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНҐТОН. — Недавно 170 чільних американців з наукового, промислового і фінансового світу підписали прохання до президента, щоб він всіми способами помагав Анґлії і зробив ціллю своєї політики прогру держав осі. Тепер противне прохання підписали люди з комітету Маршала, який прямує до вдержання Америки в мирі. Він апелював до президента, щоб не робив нічого такого, що заправадилоб Америку до війни.

ПРИКЛАД ДОБРОЇ ДЕМОКРАТІЇ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Перед зборами товариства наукового поступу професор Валтер Кенон з Гарвардського університету сказав, що найкращим взірцем демократичної системи є людське тіло. Біліони поодиноких клітин працюють разом для одної цілі — вдержання тіла в житті і русі. Вони мають автономію, а проте ведені вищою ідеєю працюють гармонійно, бо колиб одна частина тіла не працювала, решта згинулаб. Найвищим авторитетом в тілі, говорив професор Кенон, є мозок. Але фактично мозок не є диктатором. Бо ділання мозку залежить від інших клітин і частин. Вистарчить, щоб котрась відмовилась праці, а мозок зачне зле функціонувати, або зовсім перестане ділати. Подібний взірець треба прикладати до збірного життя людей, говорив професор Кенон.

КАНАДА НАЗНАЧУЄ ЦІНИ.

ОТАВА. — Канадійський уряд назначив ціни на масло, збиваючи їх на три центи менше на фунті. Внаслідок зменшених імпортів ціна підскочила на 42 центи від фунта в ґуртівнях, а уряд знизив на 39 центів. Це вже другий випадок назначування цін. Першою реґуляцією цін було назначення висоти чиншів і створення урядових комітетів, які мали реґулювати спори між чиншівниками і власниками.

ГЮЗ ТАВРУЄ РАСОВУ НЕНАВИСТЬ.

ВАШИНҐТОН. — Член найвищого суду, Чарлс Гюз, приймаючи нагороду від християнсько-жидівського товариства, заявив, що расова ненависть, яку дехто ширить, є більше смертельним ворогом демократії, ніж які зверхні вороги, бо вона підкопує демократію в самій основі. Він говорив, що не є демократична та система, яка признає виключно право більшости. Вона мусить шанувати також погляди меншости.

НОВИХ ДЕСЯТЬ БІЛІОНІВ НА ЗБРОЮ

В проекті державного фінансового буджету на 1942 р. президент Рузвелт зазначив десять біліонів долярів на дальше збросння Америки. Цілий буджет на фіскальний рік 1942 виноситиме 17 біліонів долярів. Це буде найбільший буджет у мирних часах цілої американської історії. Тільки один фіскальний рік мав вищий буджет, а це останній рік минулої світової війни. Він виносив 18 і пів біліона долярів.

В проекті не подано одначе джерел державних приходів. Після всякої правдоподібности лиш половина з цього буджету буде покрита приходами з податків й інших державних доходів, а рента буде покрита з позичок.

АРМІЯ НЕ ЗВЕРТАЄ УВАГИ НА ПРОТЕСТ СИДНЕЯ ГИЛМАНА

Хоч член дорадчої комісії в справі збросння, Сидней Гилман, запротестував проти того, щоб давати Фордові замовлення на 1,500 легких моторових возів, призначених для війська, то проте команда армії, передумавши ще раз те замовлення, дала його таки компанії Форда. Протест Гилмана опирався на тім, що Форд поламав кілька разів закон Ваґнера і його справа є під розглядом комітету взаємовідносин праці. Але армія стала на становищі, що їй треба тих возів якнайскорше і вона не може втручатися у спори робітників з фабрикантами.

НЮ ЙОРК БУДЕ ВИЧИЩЕНИЙ З ПРОФЕСОРІВ-КОМУНІСТІВ

Представник нюйорської виховної ради Ченлер, заявив, що нюйорські власти повикидають усіх тих професорів, які по вищих заведеннях затроюють студентів комуністичною наукою і орґанізують їх у комуністичну партію. Ченлер цю заяву зробив у звязку з судовим процесом, внесеним податковцями з Бруклина, які кажуть, що вони своїми податками оплачують вищі школи, а в тих школах замісць добрих наук, професори ширять підривні науки. Адвокат податковців, Ґолдстайн, в суді заявив, що ті професори-комуністи беруть американські гроші одною рукою, а другою вбивають ніж у спину Америки. Він говорив, що комуністична діяльність по вищих школах Ню Йорку прибрала широкі форми. Професори аґітують за комунізм, творять комуністичні ячейки зо студентів, а навіть перешкаджають в праці шкіл, коли їм цього потрібно.

НАНОВО ВИНИЩУЮТЬ СЕБЕ БОМБАРДУВАННЯМ

По тридневій, святочній і неофіційній перерві зачалась знову смертельна боротьба між Великою Британією і Німеччиною. Звідомлення подають, що націсти сильно обкинули британську столицю бомбами, а британські летуни бомбардували ріжні центри німецької промисловости та ті пристані, що є під німецькою контролею. Між іншим британське звідомлення доносить, що німецькі рафінерії нафти в Ґельзенкірхен вже майже цілковито знищені.

ГРЕКИ ДАЛІ НАСТУПАЮТЬ І ПОСУВАЮТЬСЯ ВПЕРЕД

Таке виходить з грецьких воєнних комунікатів. Вправді в Альбанії впали сніги і є морози, але вони не є перешкодою для грецьких наступів, як доносять з Атен, столиці Греції. Італійці бомбардували вправді деякі міста, але без успіху. Знову британські летуни обкидували бомбами ті місця, де концентруються нові італійські сили.

ДЕРЖАТИ БАРДІЮ ЗА ВСЯКУ ЦІНУ

Такий приказ мав дати Мусоліні для своїх військ в Африці. Та не зважаючи на те, нема ніякої надії, щоб італійці могли вдержати пристань, хоч, як кажуть, боронять її завзято. Для британців, вона вже так якби впала, хоч боротьба за її посідання може ще евентуально протягнутись кілька днів. Це можна заключати ще й по тім, що надходять кожного дня щораз нові скріплення британських сил.

ЗАТОПЛЕНО АМЕРИКАНСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ

На Атлянтійськім океані затонув торговельний корабель „Чарлз Прат", що мав 8,982 тон поємности і належав до „Стендард Ойл Компані". При тому згинули два американські моряки. Досі не подано причини затоплення, але Лондон подає, що корабель віз 5 міліонів ґальонів нафти з нідерляндського острова Аруба, близько Венецуелі, до Фрітавн в Африці. Нафта була призначена для британського вжитку.

„ПОВАЖНА СПРАВА"

ТОКИО. — Урядові чинники заявляють, що булаб дуже поважна справа, якщоб виявилось, що остров Науру був обстрілюваний якимсь кораблем, що вивісив японський прапор, та якщоб цей корабель був німецьким. Та дехто каже, що цей корабель міг бути норвезьким. Тим, що виїхав тайно з японської пристані 5. грудня. Назагал уряд офіційно про цю справу нічого не знає, а тільки судить на підставі того, що сказав про це австралійський премієр.

СВЯТОЧНІ ЖЕЛАННЯ на Різдво зложили через радіо діти представників Гаїті, Юґославії, Нікараґви, Хін та Тайленду.

СУПЕРЕЧНІ ВІСТИ ПРО СИЛУ І ЦІЛИ НІМЕЦЬКИХ ВІЙСЬК В РУМУНІЇ

БЕРН (Швайцарія). — Не зважаючи на німецькі заперечування, дипльоматичні невтральні кола переконані, що до Румунії постійно напливає щораз більше німецького війська. І подібне має бути теж і з Італією. Для цеї цілі Мадярщина мусіла доставити сотні поїздів і здержати чи вкоротити особовий залізничий рух. Та проте покищо, як кажуть, є ще замало німецького війська в Румунії, щоб можна зачинати з ним якусь серіозну воєнну кампанію.

Що кажуть німці?

В Білгороді, столиці Югославії, німецьке посольство подає як вияснення німецьких військових пересунень те саме, що й Берлін. Себто каже, що це є звільнення німецьких вояків, що були в Румунії вже три місяці. На їхнє місце мають ніби приходити нові. Рух збільшений, як кажуть, ще й тому, що багато вояків дістало святочні відпустки. А що Дунай замерз, то весь тягаровий і особовий рух мусить тепер іти залізницями.

Не таке воно ясне!

Знову з Будапешту доносять, що так є, що частину тих німецьких військ, що їх тепер перевозять, задержують на румунсько-югославськім фронті. І то дуже близько грецької пристані Сальоніки. З цього заключають, що німці готові таки кожної хвилі вдарити на Грецію, щоб допомогти Мусолінієви вийти з біди.

Забезпечить себе перед Советами.

При тому дипльомати твердять, що заки Гітлер рішиться вдарити на Балкан, то він спершу добре скріпить свої сили на півночі, себто на советсько-румунській границі, щоб обезпечити себе перед Советами.

В Туреччині не бояться.

Що з тим рухом німецьких військ наразі не звязана якась поважніша загроза, видно особливо по тому становищі, яке займає турецька преса, що не привязує до нього ніякої особливої ваги. А це замітне тому, що та преса постійно реаґує на кожну найменшу німецьку загрозу.

ВОЮЮЧИМ БРАКУЄ НАФТИ.

МОСКВА. — Таке пише советська військова ґазета, маючи на увазі всіх воюючих. При тому розписується про те, яку велику вагу відграє тепер посідання нафти в новій, змеханізованій війні. Часопис підкреслює, що нафта змінює тепер воєнну тактику, яка змушена брати під увагу в своїх воєнних операціях в першу чергу нафтові джерела і пристосовувати до цього стратеґію. Тим і вияснється, чому тепер так сильно бомбардують склади та рафінерії нафти. При тому советська „Правда" додає, що Совети поробили всі заходи, щоб збільшити продукцію советської нафти в Баку.

ЧОТИРИ НІМЕЦЬКІ ДИВІЗІЇ В ІТАЛІЇ.

БЕРН. — Це є те найвище число, яке подають невтральні дипльоматичні джерела. При тому кажуть, що Італії не іде про вояків, бо вона має досить свого війська, принаймні тепер, але зате іде про механізовані сили. А саме ті чотири німецькі дивізії мають ними бути.

ІРЛЯНДІЯ, НІМЕЧЧИНА Й ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ.

БЕРЛІН. — Націстичний уряд дає до зрозуміння, що Німеччина цілком певно нищитиме американські кораблі, якщоб вони везли воєнні матеріяли до Ірляндії на те, щоб їх звідтам перевозити до Анґлії. А заявляє це тому, що американська преса пише, що не є виключене, що президент Рузвелт захоче вицофати Ірляндію з воєнної полоси і проголосити її невтральним краєм, щоб таким чином можна було безпечно перевозити до неї товари і воєнне знаряддя. Націсти кажуть, що це булоб явною допомогою „одній з воюючих сторін".

ЯПОНСЬКИЙ ЧИ НІМЕЦЬКИЙ КОРАБЕЛЬ?

МЕЛЬБУРН (Австралія). — Корабель, що був під японським прапором, обстрілював остров Науру, що лежить над рівником і належав давніще до Німеччини. Тепер він є під охороною Великої Британії, Австралії й Зеляндії. Має всього тільки 3,000 населення, з чого є тільки 194 европейців. Остров не є хоронений і не має ніяких укріплень, згідно з міжнародньою умовою. Він не може бути вжитий для воєнних операцій. Це, як заявив австралійський премієр, є загально відомим і тому нема для нікого ніякого виправдання, щоб цей остров бомбардувати. Наслідком бомбардування потерпіли будинки, але не було нещасливих випадків у людях. Премієр казав, що корабель, що бомбардував, був правдоподібно німецьким, що для баламучення вивісив японський прапор.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частиною):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПІД МАДЯРСЬКИМ ЯРМОМ

Про це пише нюйорське „Новоє Русскоє Слово" з 24. грудня б. р. А автором є якийсь І. Михайлов, що недавно повернув „з подъяремной Подкарпатской Руси". Не знаємо, хто це той п. Михайлов, уроженець Карпатської України, чи „русский" з Росії. У всякому випадку, хоч виявляє себе „русским", то якоїсь особливої ворожнечі до українства в статті не виявляє, що вже є вимкововим явищем, коли мати на увазі інших „русских", що писали про Закарпаття, добачуючи там тільки одного найбільшого й найгіршого ворога: українців і українство.

Автор, як можна судити з його статті, добачує властивого ворога Закарпаття деінде — в мадярах і мадяронах. І представляє картину жахливого положення Закарпаття під мадярським ярмом, себто під правлінням усякого мадярського і мадяронського шумовиння. Особливо обговорює те, в якому положенню опинились школи в Карпатській Україні, які тепер майже вцілости в руках мадярських недоуків чи перекінчиків, що продались мадярам. Автор підкреслює, що в першім місяці мадярської влади звільнено з державної служби коло 800 учителів. Вправді більшість тих учителів, як каже І Михайлов, це були українці, але траплялись між ними і „русские люди", за якими, очевидно, авторови особливо жалко. Далі говорить автор про „мадяро-русский язик", себто про нову мову, яку завели мадяри по школах та про нищення „русских" книжок і бібліотек та про підховування молоденького покоління в чисто мадярськім дусі, де вже і дівчина Марійка зветься „Моршико" і т. п.

Для „русских" чи для мадяронів це все, що подає автор, можливо є якоюсь непосідванкою. Та український нарід нічого іншого від мадярів ніколи не надіявся, не надіється і не може надіятись. І тому саме полягло стільки молодих синів Закарпаття, коли боронили молодої Карпатської України перед мадярським хижацтвом. І тому саме український дух зродив в Карпатській Україні героїв! Зродив їх на тій землі, що була затроєна мадяронською їддю, бо народній організм відчув, що ця, ніби нова, українська ідея — це його рідна, це та, що виходить з його власного серця і одинока може відвернути від Закарпаття ту загладу, яка йому загрожує з мадярського боку. Та мадярони і „русские", як на Закарпаттю, так і тут в Америці, того не добачували, не розуміли і донині розуміти не хочуть. Вони добачують найбільших ворогів у тих, що були і є готові життя віддати за кращу долю Карпатської України. Для них мадяри були завжди кращі тих, яких мадяри повісили за українство, за вірну службу Закарпаттю і цілій Україні. Ось того не розуміти, чи це таїти, значить робити прислугу мадярським окупантам навіть тоді, коли оплачується мадярське ярмо...

КЛЯВДІЯ ОЛЕСНИЦЬКА
(Ню Йорк).

СВЯТКУЙМО ПО СВОЙОМУ!

„Три свічі воскові,
Щей ризи шовкові
Ісусови Христови".
(Народня колядка).

Здебільша зарібкові причини заставляють нас часто святкувати т. зв. „американське" Різдво раніше свого. Не йдемо до праці. Спочиває розшаліла передсвяточними покупками торговля, замикаються двері фабрик — забуває про книжку та школу наша дітвора.

Christmas Spirit!

Втискається прямо до наших хат прямо силою безліч небуденних святочних дрібничок, що не дають нам змоги сказати собі: „Це все не для мене — моє Різдво ще в дорозі".

І ми святкуємо. У кого є діти — зявиться і деревце у хаті, дехто вже тепер поспішиться обділити близьких різдвяними дарунками чи святочними бажаннями. Оправдуються мами, що їм ніяково відмовити дітям втіхи саме у цей день, коли мають її їхні шкільні товариші — „американці". Рідня хоче користуватися цею рідкою, насолодою, щоб зійтися усій разом у святочному безділлі, відвідати сусідів чи друзів. У слід за цим — треба приготовити кращу їжу, прикрасити хату, вдягнути в нову одежу себе та діти.

І так, як прийде наше Різдво — стрінуть його повикиданні по смітниках сухі штовбурі ялинок, а в наших хатах запанує сіра, посвятоочна буденщина. Позникали святочні прикраси. Дітям уже знудилися святочні забавки, з яких многі лежать уже понищені. Виглядає, що вже переситив усіх святочний настрій.

Хто не працює у цей день — тому вдається вступити до церкви. Мами прихапцем готовлять Святу вечеру. А засядуть до неї не всі разом і не після першої зірки, але після цього, як замкнуть „шапу" чи випорожніє від „костомерів" бизнес. І виглядати-ме це наше Різдво на гостину, яку роблять для бідних кревних з цього, що остало після багацького весілля...

Не є моєю ціллю відмовляти наших людей від святкування американського Різдва, яке є тут радше загально-народним, ніж релігійним святом. Тому святкувати його не є ніякою релігійною невольністю. Святкують його усі. Приглянувшися ближче, побачимо, що святкують його навіть нехристіяни. А в домі, в якому живу, жидівська родина придбала раніш всіх різдвяну ялинку!

Я тільки бажалаб поділитися з нашим жіноцтвом пару завваґами про це, як требаб нам про цього роду обставинах святкувати наше Різдво, щоб воно для наших дітей і родин мало стільки принаднівости і радости, як має для них американський Christmas, а тим самим, щоби було святом, на яке вони чекають, і яке потім згадують цілий рік.

Одна жінка пише: „Я запросила на Різдво в гостину до себе чоловікових „босів". Мені хочеться приняти їх якнайкраще, а при цьому — я до краю знуджена цими типовими, нашими різдвяними „parties", які у кожній хаті такасамо виглядають. Чи не могли-б ви мені дати пару вказівок про це, як інакше я моглаб накрити стіл, прикрасити хату і т. п." На це відповіли їй з редакції: „Дай волю власній індивідуальности і естетичному смакови. Шукай натхнення в невикористаних ще звичаях вчасно-американського і фармерського життя, звичаях привезених сюди іншими народами. Тут подаємо декілька практичних вказівок і т. д.".

Читаючи це, я подумала собі, якою то скарбницею для таких цілей є наші різдвяні звичаї. Таж у нас не то околиці, але прямо кожне село мае свої святочні окремішности! Думала я над тим, скільки краси вміють вичарувати для цих цілей руки запрацьованої нашої сільської жінки такими скромними засобами, як колісова нитка чи кусок сріблистого паперу. Як у передсвяточній гарівці у неї мусить найтися час на це, щоб поробити свіжі квітки за образи, повитинати зірки та хрестики, зліпити колірові ланцухи. І я жаліла над шкодою, яка булаб, колиб так наші жінки, що приїхали сюди з України, не передали вміння цих річей своїм дітям — хочби для таких цілей, щоб користали з них раз у рік та вміли зладити хоч наш правдивий Святий Вечір та Різдво. Я переконана, що при тутешніх засобах ці речі моглиб вийти так, щоб ними ми захопили знакомих чи приятелів американців, а хазяйкам далоб це вдоволення, що їх різдвяна гостина є інакшою, оригінальнішою від тої, що буває у кількадесяти міліонів американських родин.

Очевидно, що багато звичаїв не дасться живцем перенести з нашого села у мійське американське середовище, себто зпоміж скромних обставин наших сільських хат у комфортове мешкання американського міста. Не маю навіть наміру радити нашим жінкам, щоб вони вносили у свій „лівінґ-рум" околіт фармерської соломи, чи робили на столі підстілку з такого сіна, якого слідів вони не булиб в силі визбутися з хати і найбільш справним відкурюванням! Я не важилабся радити їм ставити своїм дітям у Святий Вечір миску фасолі з підпеньками, чи кулеші з сливками, бо вони їм, звиклим до тутешнього харчу, не будуть смакувати. Але між тринайцятих стравами, які прилагоджують у нас в краю на Різдво, все найдете дві-три такі, що будуть дуже смакувати, навіть американцям, а головне тоді, коли ми дбайливо їх приготовимо і — щоб вони не буденіли нашим дітям — не повторимо їх часто у нашій кухні на протязі року. Навіть, коли наші жінки працюють у день Свят-Вечера чи Різдва поза домом — страви ці можна приготовити раніш, попередніми днями, а знаємо, ща такі речі, як борщ, голубці, пироги навіть краще смакують, коли підогріті, чи присмажені.

Американці не знають і не святкують у себе Святого Вечера. Тому є нагода дати нашим родинам щось таке, чого вони не мали, святкуючи раніш американське Christmas. Тому, що по своїй істоті справляємо Святий Вечір у вечір, себто тоді, коли навіть по робочому дні усім можливо зійтися разом, то маємо усі можливости зробити його таким святом, що сміло може видержати суперництво з ранішим американським Christmas.

Поставмо на стіл три жовті свічки і скажім нашим дітям, що у краю їх дід чи прадід „сукав" їх на цей день руками з воску, що його придбав у власній пасіці. Розстелім під свічками жмінку сіна, яке легко принести літом з якоїсь недільної поїздки на „контрі". Приберім його галузками смереки, лискучими зірками, паперовими квітками, чи золоченими шишками. Побачите, що стане з цього „сентер-піс", якого позавидує вам кожна американка! (в двоє краще виглядатиме, якщо найдеться у вас вишиваний обрус!). На видному місці, де на американський Christmas вішаєте ріжнородне „holly", примістіть щось немов малий сніпок соломи. (Про це також подбайте літом!) От, жмінку стебла з колоссям, перевязаного крайкою, взористою чи мегалевою стяжкою. Це речі, які зробивши раз, можете заховати з року на рік, від одного Різдва до другого. Поясніть вашим дітям символічне значіння кожної речі, обставини, памятаючи, для яких зроджувалися вони у краю. Діти напевно найдуть їх цікавими та гарними. Може саме тому, що вони інші ніж ті, що ними переситилися до краю в часі американського Christmas. Пізнають їх, звикнуть до них, а потім будуть їх шанувати — а враз з ними і вас.

Багато таких різдвяних памяток можемо придбати для нашої хати на час Різдва. Тільки вважаймо, щоб у них було найбільше з цього, чого вживали у нашій стороні — хоч у зміненому, пригожому до тутешніх обставин вигляді.

У наших дітей, як і в тих американок, що розсилають під Різдво листи до редакцій за радами, як уладити свята — прийде туга за чимось новим, прийде охота вгостити своїх друзів чи знакомих в інший спосіб, ніж його накидує торговля та мода. Тоді вони будуть вдячні своїм мамам за кожну дрібничку, що їм передали враз з різдвяними звичаями свого краю. Бо ці речі — це історія. Це традиція, культура. Це ідейні нитки, що вяжуть людей разом через віки та континенти. Це речі, для яких усе найдеться подив та захоплення у найкращої та найбільш культурної частини американської суспільности, яка теж шукає цього у власній традиції й у власним збірним життю. І цінить це теж і в інших.

ВІСТИ ПРО УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ

Українське ремісництво.

Досі зорганізовано на окупованих німцями українських землях до 1,600 українських ремісників. Очевидно, що є їх далеко більше. В самій люблинській окрузі начисляють до 1,200 українських ремісників. Та зорганізувати їх, справа тяжка, бо нема свободи руху і засобів, потрібних на організування. Та проте Український Центральний Комітет справи не залишає, а творить по місцях при місцевих Допомогових Комітетах чи Делегатурах т. зв. Комісії для справ українського купецтва, ремісництва та промислу. Усе це ведеться в надзвичайно тяжких обставинах і серед важких перешкод. Та таку працю вважається розбудовою „власних сил", дійсним опертям на чисто українські сили, які одиноко не заведуть, а допоможуть українському народови двигнутись. В склад згаданих Комісій входять представники місцевих купців, ремісників та промисловців. Найважніше завдання: дати молодшим силам фахову освіту. Звідси і намагання мати якнайбільше фахових шкіл. Досі є в Холмі українська ткацька кляса, а в Замостю і Грубешеві існують жіночі кравецькі школи. Справу фаховости вважається справою першої потреби для українського ремісництва, що досі не мало нагоди і спромоги набувати фахову освіту.

З товариського життя в Холмі.

Тяжке є життя українського народу на всіх українських землях. І повне турбот для тих, що хотілиб підняти українське населення на тих землях, що є під німецькою окупацією. Треба кожному українцеви тяжко, дуже тяжко працювати, щоб заробити на потреби найзлиденнішого життя, а крім того треба безкорисно віддавати вечорами час і на народню роботу. Тому всюди дуже відчувають потребу якогось відпочинку, товариського зближення. Особливо відчуває це молодь. Тому саме організуються всюди домівки молоді, до яких заходить і старше покоління, шукаючи там і собі розради. Подібне є і з українським життям у Холмі. Піднімає тут товариське життя жіноча секція при Українському Допомоговому Комітеті, що влаштовує раз у тиждень чайні вечері головно для молоді, на які приходять численно теж і старші. Як це виглядає в практиці, можна пізнати от хочби з чайного вечора, що відбувся для 27. жовтня з т. зв. літературною програмою на тему „Постать жінки в українській поезії". Як ілюстрації деклямовано „Плач Ярославни" зі „Слова о полку Ігоревім" (Ващенківна), „Лебедин", вимок з „Гайдамаків" Шевченка й О. Теліги „Вечірня Пісня" (пані Бащук) і Лесі Українки „Контра спем сперо" (Рижевська). Був теж виступ смичкового квартету Петра Будного. По літературно-музичній програмі відбулись товариські забави і гутірки.

Важкі переживання розкинених на роботах.

З відомостей, які надходять з ріжних місцевостей у Німеччині, де гірка доля загнала українських біженців до робіт на поля чи деінде, виходить, що тим робітникам живеться тяжко. Найгірше відчувають те, що відтяті від українського середовища, української книжки і української преси. Люди розбігаються у дні вільні від праці й розїздять по сусідніх місцевостях, щоб десь знайти якусь українську людину, щоб з нею поговорити і поділитись думками. Замітне те, що як тільки скомунікуються десь з якимсь українським осередком, то зараз посилають свій тяжко запрацьований гріш на українську книжку чи на допомогу нещасним українським інвалідам чи політичним вязням, що набавились у тюрмах хвороб, а тепер потребують лікарської й шпитальної опіки, якої крім українців ніхто інший їм не дає.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ II.

(113)

— Спасибі, козаче, — крізь сльози відповіла мати. — Сідай, посидь у нас... Спасибі, що не забув...

— Ну, а я вже йтиму, мамо, — схопилася Катря, витираючи сльози, — я щеж і печі не розтопила. Може ввечері заскочу ще з Максимом. Прощайте покищо! Прощай, козаче!...

— Так швидко ти... — промовила мати й підвелась, — і не наговорилися... Приходьже хоч увечері... Вибач, козаче, я зараз вернусь...

Вона накинула теплу хустку, кожуха, й вийшла за Катрею.

В Орисі й серце впало.

„Що це зо мною? — подумала й розсердилася сама на себе. — Давно це я стала його боятись?..."

— Не в добрий час цим разом довелося зустрітись, — говорив тим часом Крига, слідкуючи за нею. — Чиж думав я, вертаючись учора й позавчора з хутора, що знайду вас у чужій хаті?... Яке нещастя! яке лихо несподіване!... Бачу, що мати досі ще не заспокоїлись... Та, правда, хіба після цього так легко заспокоїтись... Щож ви думаєте робити далі?

— Нине знаю, — тихо відповіла Орися. — Ще не знаємо... Може на весні поставимо щось... Тоді перебережемо назад... Не знаємо ще...

Вона збентежено нахилилася до печі й почала щось там штурхати рогачем.

Крига кинув оком у вікно й, побачивши, що стара задержалася з Катрею біля хвіртки, перехрестився в думці й почав:

— Орисю!...

Вона озирнулася здивовано й знов нахилилася до вогню.

— Орисю, невже я й досі тобі такий осоружний, що ти й словом перемовитись не хочеш зо мною?

— Ти? осоружний? — не повертаючись, озвалася дівчина. — Хто тобі казав, що ти мені осоружний?

— Ніхто не говорив, алеж я маю очі й розум: вони мені сказали.

— Ну, то неправду вони сказали тобі, козаче, твої очі й розум... Не осоружний ти був мені, а... а.. не звичайний, не чуйний... Не хотів ти пошанувати те, що мала в серці... не міг навіть мовчати, коли воно не до мислі тобі було...

— Бо я кохав тебе, Орисю...

— Кохав?... Хто кохає, той вдесятеро робиться чуйніший, той ставить себе на місце того, хто кохає когось, і недоречним словом не вразить чужого кохання.

— Даруй мені це, Орисю... Може й так, але кожен кохає по-своєму... Як яка вдача... Вразитиж тебе ніколи й у думці не покладав, бож кохав тебе... і тепер кохаю...

Не відповіла, тільки якось ізщулилася, аж голову в плечі вбгала, й непорушно дивилася на вогонь у печі.

— Ти чуєш Орисю?

— Чую.

— І ні словечка на це?

— Ти знаєш, чому.

— Так, я знаю, — зідхнув Крига. — Алеж... алеж його нема, Орисю.

— Так... нема... Це правда...

— Живий мусить про живе дбати, Орисю.

— Це саме мати мені кажуть і... і пані Василиха...

— Розумно кажуть.

— Певне, що розумно... але... чи винна я, що, опріч розуму, маю серце?...

— Воно загоїться, Орисю.

— Не знаю... Може...

— А час не стоїть, Орисю.

— Дак щож ти хочеш від мене?

— Щоб ти переборола своє серце й вийшла за мене.

— З розбитим серцем?

— Я все зроблю, Орисю... сам себе перевершу, аби хоч потроху загоїти його!...

Мовчала... Він чекав терпеливо, насторожено. Не спускав із неї очей, ловив кожний рух.

— Не знаю... — промовила нарешті й нахилилася до печі. — Балакай із ненькою.

— А ти?

— Що я?... Моя воля вмерла разом із... із..

Махнула рукою... Ледве втримала сльози.

— Небагато радощів зазнаєш, побравшися зо мною...

— Вірю, Орисю, що час, цей найліпший лікар і ворожбит, зробить своє.

— Не знаю... Я нічого тепер не знаю...

Він підвівся.

— Ну, прощай, Орисю... говоритиму ще з пані-маткою.

— Як хочеш... Тільки.. не треба наглити...

— А навіщож отягатися?... Поки сее та тее — час усе одно летітиме: не зчуєшся, як і масниця приспіє. Бувай здорова, серденько!...

Він вийшов поквапно, побачивши у вікні, що стара вертається. Вона стояла біля печі, мов задеревіла, дивилася безрозумним поглядом, як кипить і збігає з шипінням на розпечену черінь вода з горщика, й нічого не бачила й не чула. Не знала, скільки так простояла, й стенулася та вхопилася за рогача лише тоді, як почула, що мати вертається. Вхопила з печі й поставила на край горщика й поралася коло варева далі.

Обеременчиха ввійшла в хату, скинула з плечей кожуха, а з голови хустку й кинула на жертку, глянула спочутливо на дочку й підійшла до неї, погладила по пишних косах на голові й промовила, ласкаво зазираючи в вічі:

— З неділі, казав, сватів пришле.

Глянула на неньку Орися, й великі сині очі її понялися сльозами. Нічого не сказала, відійшла до вікна й дивилася в двір без дум, без почуття, без свідомости. Знову вернулися той стан байдужности, що опанував був душу після звістки про Павлів загин...

Починав падати пластовець, рідкий, млявий. Вулиця, будинки покрилися прозорим, з рухливими на нім білими, дрібними квітками, серпанком, а земля — білим, ніжним, легким покрівцем... Як труна...

Рад вартує на вагу золота близько 24,000 разів своєї ваги.

З ДНЯ

ТРИ СПОСОБИ ГУРТОВОЇ ПРАЦІ.

Недавно на університеті в Айова зроблено експеримент над тим, коли діти найкраще виконують свою гуртову роботу: з провідником, що має диктаторські права і про все розказує; з провідником, що дає лиш загальні інструкції, а решту лишає розсудкови виконавців; з „провідником", який взагалі нічого не приказує, а лишає все волі виконавців?

Цей експеримент дав дуже цікаві висліди. В першім випадку, себто в випадку, де діти мали слухати кожного кроку свого провідника, вони зчасом штивніли і тратили охоту до дальшої праці. Найкраще працювали тоді, коли провідник давав загальникові інструкції і пояснював про все наперед дітям, а найгірше працювали при третім способі, коли взагалі не було жадного дійсного проводу.

ПЕРШИЙ СПОСІБ.

Перший, диктаторський спосіб заключався в цьому: приходив до дітей провідник і говорив їм, що будуть виліплювали з глини якусь фігуру. Він не питав, чи діти зацікавлені в ліпленні і яку фігуру вони найкраще виліплювалиб? Відразу сказав кожному, яке його найближче завдання. Одному приказав принести води, другому глини, третьому приготовити стіл, четвертому поукладати прирядя. Зробивши це діти чекали на черговий приказ. Крок за кроком провідник приказував дітям виконати найближче завдання. Виконавши його діти чекали чергових приказів. Вони не знали наперед що буде. Ступнево зацікавлення до роботи в них маліло, їх увага розбігалась, а уява почала блукати по інших справах. Вони ставали ліниві і виконували все тільки під примусом. Сповидна згода серед них панувала так довго, доки був приявний провідник. Коли його не було, хлопці почали суперечку між собою, а далі битку.

ДРУГИЙ СПОСІБ.

Другий спосіб був оснований на демократичних засадах: Провідник приходив до галі, гуртував довкола себе хлопців і піддавав їм плян, що будуть ліпити з глини фігуру. Він випитував хлопців, чи вони коли це робили, чи цікаві знати, як з глини можна виліплювати гарні фігури, та в кожного засягав опінії, що на його думку булоб найкраще виліплювати? По короткій дискусії він піддавав думку, що саме найкраще буде виліплювати, а всі приявні хлопці на це радо згодились. Далі він говорив їм у подробицях, яка буде робота для кожного з них, та в чім заключається штука цеї роботи. Ще далі він пояснив їм, як вони повинні кооперувати, щоб їх спільне зусилля прямувало до одної цілі і давало бажаний успіх. Розказавши їм про все, він наказав їм братись до роботи. Хлопці радо забирались до роботи і напружували свої зусилля, щоб все якслід виконати. В хвилинах ваґання вони звертались до провідника за інструкціями. Діставши їх знов з охотою забирались до праці. Свої непорозуміння вирівнували шляхом річевої дискусії і опісля знов брались із запалом до праці, маючи те внутрішне переконання, що вони в праці проявляють свій індивідуальний хист і собою щось уявляють.

ТРЕТИЙ СПОСІБ.

Найгірше поводились хлопці при третім способі, який можна назвати анархістичним, бо він був без усякої влади. Провідник ніби був присутний, але він цілком не казав дітям що робити. Запровадив дітей до робітні і сказав, що можуть робити, що самі захочуть. Діти не могли самі рішитись на річ, яку вони мали зробити. Одні почали робити одне, другі що інше. При тім вони сварились і бились, бо кожний хотів показати на своїм. Таке безладдя цілком зneохотило дітей до дальшої праці і вони хотіли чимскорше покинути її.

ВИСНОВКИ.

З цього виховники поробили висновки, що найкращим способом спільної праці таки є спосіб другий, демократичний, в якім діти дістають тільки загальникові інструкції від провідника, а далі мають можність проявляти індивідуальні спосібности. При другім способі проявляється в них динаміка, охота до праці і приємність праці.

Виховники з того заключають, що серед суспільних устроїв найкращим таки є демократичний устрій, оснований на тій самій засаді, що другий спосіб, примінений в експерименті до дітей. Люди хочуть від своїх народних провідників загальних, але виразних інструкцій, що треба зробити. Далі хочуть від тих самих провідників зацікавлення до цілей, які стоять перед ними. І вкінці хочуть від тих провідників, щоб залишили їм належний круг ділання, в якім кожний громадянин міг би виявляти свою волю і свої здібности та міг плекати тим в той спосіб свою індивідуальність.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

На українську справу.

Гром. Павло Чучман переслав через Обеднання $7.40, зібраних на місцевім народнім святі, з призначенням на пропаґування української справи.

Найліпшим дарунком, даним вашому неприятелеви є прощення; вашому противникови вирозумілість; вашому приятелеви серце; вашій дитині добрий приклад, вашому батькови поважання; вашій матері поведення, яке дозволить їй гордитись вами, всім людям ласкавість. — Белфор.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Пращальний вечерок в честь сотника Л. Клименка.

Старанням 2-гої сотні Організації Чорноморської Січи, 3. грудня ц. р. в галі У. Н. Дому в Джерзі Сити, Н. Дж., влаштовано пращальний вечерок в честь сот. Л. Клименка, представника Українського Червоного Хреста в Братиславі, який залишив Америку та вертає назад на Словаччину та до Українського Табору збігців.

На це пращальне приняття прибули представники майже всіх місцевих організацій. Коли сотн. Клименко увійшов на галю, присутні гості привитами його рясними оплесками. Сотенний Н. Петришин в імени 2. сотні О. Ч. Січи привитав гостей, пояснюючи ціль приняття, та рівночасно коротко річевою промовою відкрив вечерок. Дальший провід передав адв. М. Вагнерови, який перебираючи провід попросив приявного о. міс. Маркова змовити молитву, по чім гості приступили до споживання потрав, приготовлених панями: М. Петришин, З. Микитка і С. Жуковська.

Підчас вечері панна М. Мелянович відспівала вязанку гарних пісень при піяновім акомпаніяменті панни О. Дмитрів. На ґалі панував гарний настрій. По вечері перший з черги до пращального слова був покликаний о. міс. Марків, що пращав сотника Клименка в імени укр. кат. парохії і від себе як товариша по зброї з часів світової війни. В подібний спосіб пращали сотн. Клименка товариші по зброї, п. М. Бойчук і В. Кушнір. Також цілі пращальні слова висказали поодинокі представники відділів У. Н. С., від Провидіння, від Сестриць, Клюбів, з О.Д.В.У., Цент. Комітету, Золотого Хреста і інші. Гр. Євусяк предс. У. Н. Дому також виголосив гарну пращальну промову. Кінцевий реферат виголосив сам сотник Л. Клименко В своїй промові він сказав, що не спіткав в Америці того, чого так радо сподівався. Однак поміж іншими сот. Л. Клименко підчеркнув, що завдяки головній команді О. Ч. С., яка його спровадила до Америки як представника Українського Червоного Хреста в Братиславі, він обіздив всюди і де лиш був, всюда щиро його принимали. Доказом є те, що зібрав гарну суму грошей для наших скитальців. Реферат сот. Клименка і взагалі цілий перебіг згаданого вечерка був гарний і патріотичний, і закінчився величким успіхом. Завдяки Н. Петришиному, і В. Ґілеви, що повели в цій справі широку аґітацію, загального приходу було $333.55; а розходу було дуже мало, бо лишень $53.33. Передано сот. Клименкови для скитальців $260, а $20.22 лишилися в касієра, котрі то також будуть передані до У. Ч. Хреста в Братиславі при найближчій нагоді. В імени 2. сотні О. Ч. С. сот. Н. Петришин і В. Гіль, фін. секр. У. Н. Дому, почуваються до обовязку передати щиру подяку всім жертводавцям за поперття гуманітарної справи. Всім тим, що причинились до влаштовання згаданого приняття, також всім гостям і симпатикам, що так численно прибули на цей пращальний вечерок, велике спасибіг.

Жертвували як слідує: 3. від. Провидіння $15; по $10: о. В. Лотович, 275. від. У. Н. С., 270. від. У. Н. С., 170. від. У. Н. С., і 2. сотня О. Ч. Січи; гром. М. Клапко $6; по $5: місцевий Союз Українок, Сестр. Пр. Д. Марії (гора міста), 157. від. Провидіння, пані Тизіо і М. Грабар зо збірки на похороні бл. п. Мандата, І. Микитка, М. Рибка, В. Цан, Гр. Євусяк; по $3: І. Сенковський, С. Кот, М. Мельниченко; В. Гіль $2.50; по $2: Й. Ткачук, П. Дмитриха, Я. Оленський, Т. Кричковський, Гр. Вальчук, Л. Онуфрів, К. Піддубчишин, І. Биковський, Н. Петришин, П. Чопик, С. Федак, Б. Шустикевич, І. Грабар, А. Мазур, В. Гаєвий, Гр. Шустикевич, В. Ваґнер, М. Ваґнер, П. Мелень, Гр. Когут, В. Тизіо, Н. Ґулькевич, В. Кушнір; по $1: Д. Пелевич, М. Сивак, С. Безушко, М. Фурка, П. Тхір, І. Пельо, С. Ґріца, І. Процко, П. Дмитрів, В. Онуфрів, С. Гнир, С. Осціславський, А. Качан, О. Ліпка, І. Кіш, В. Жуковський, А. Корпало, І. Підгорецький, Н. Шупяна, Я. Кашуба, З. Мазур, П. Жуковська, А. Адамчак, І. Коцюба, В. Попко, М. Косоноцький, Н. Шаран, А. Скочипець, С. Гребеняк, Н. Бурак, Д. Денека, В. Ярмола, Н. Копко, С. Сайчук, С. Загородничий, М. Матцяк, Д. Кіцей, Ю. Гук, Ю. Тесаровський, М. Сітницький, В. Гела, А. Наконечна, М. Кот, С. Костирка, С. Ослон, Н. Харидчак; О. Онуфрів 50 ц. Пані Е. Дмитрів подарувала на ту ціль гарний обрус, який продано на галі, що принесло $11.55.

Вечерок закінчено відспіванням „Ще не вмерла Україна" і „Гей там на горі".

М. Мелниченко.

НА РІЖНІ ТЕМИ

АМЕРИКАНЦІ Й НАЦІ

Американський Інститут Публичної Опінії розкрив при помочі справжніх роспитів, що американці в поважному числі вірять, що націсти справді плянують перемінити людей світу на своїх рабів.

Як основу для цеї віри Інститут подає промову німецького міністра рільництва, котру він, кажуть, виголосив в минулому травні до ґрупи високих націстичних урядовців.

У цій промові, кажуть, міністер Рихард Вальтер Доре, сказав дослівно: „Ми справді маємо на думці модерну форму середньовічного рабства, котре ми мусимо завести й заведемо, бо цього нам пекучо треба, щоби виповнити свої завдання".

На запит Інституту: **„Чи ви вірите, що німці справді думають це завести?" 80 процентів запитаних відповіло „так", а лише 20 відповіло „ні".**

ЧИ ДОКАЗАНО?

Цей стан публичної опінії Америки є висліди широкого розголосу, який дано цій промові націстичного міністра.

Подаючи її до публичного відома, „Ню Йорк Таймс" написав: „Як (цей документ) дістався в посідання „Північно-Американського Ґазетного Союзу" і „Лайф Маґазин"-у, відкрити не можна. Одначе, по докладнім розслідi переконалися, що достаточні причини вказують на правдивість промови, що тут подана в скороченні".

Звісно читачі „Ню Йорк Таймсу" і інших газет, що подавали цю промову, не мали самі нагоди розслідити, на яких саме підставах спирається віра в правдивість документу; вони приняли про це думку своїх часописів.

НЕМА ЩО ЗАВИДУВАТИ

Якщо документ справді подає докладний зміст промови націстичного міністра рільництва, то німецький уряд плянував би для німців в світі становище панів-рабовласників.

Німці мали би бути панами землі і інших маєтків. Кожний мав би мати приділених собі рабів, що були би його власністю й працювали би на нього. **Вони не мали би права мати землі, ні відай інших маєтків; вони самі були би предметом власности, як є нині худоба або мертві річи.**

Ріжні річи писали про старий цісарський уряд підчас першої світової війни, але такої річи про німецький уряд тоді не писали. Якби були тоді таке написали, то ледво чи був би хто тоді в це повірив. Колиж тепер сказано таке про німецький уряд, в Америці на кожних пять людей чотирох вірить в правдивість закиду. І дивуватися цього не можна, коли взяти під увагу словесну розбехтаність, з якою виступають з промовами Гітлер та інші верховоди нацизму.

ЧОМУ ТАК БАГАТО?

Що в Америці найшлися люди, які приняли за правдивий документ про промову націстичного міністра про націстичні пляни заведення рабства для інших народів, не є нічо дивне. Дивне одначе, що стільки таких людей найшлося в Америці так багато.

Цікаво було би тепер зробити додатковий розслід, хто саме є ці люди, що приймають закиди про націстичні пляни закріпощення людей за правдиві. У багатьох справах можна бачити ріжницю між віруваннями старих американців і нових, імігрантів. Часто заходить поважна ріжниця між ріжними імігрантськими групами. Як можна догадуватися, бельгійські й французькі імігранти в цій справі певно не робили таких заяв, які робили словаки. Можемо догадуватися, що на цю справу певно інакше дивляться поляки, а інакше німці.

МАЙБУТНІ ПАНИ

Цікаво було би розглянути, яке наставлення до питання правдивости займають імігранти німецького роду.

За пляном націстичного уряду (як каже цей документ) вони мали би стати панами світа. Отже цікаво, чи захотіли би американські німці такого панування, чи згодилися би може на американську рівність?

І цікаво, як німці відповідали на запити Інституту? Чи вони заявляли, що вони не вірять у правдивість документу? І, якщо вони таке заявляли, чи вони справді так вірили?

МАЙБУТНІ РАБИ

Не менче цікаве було би розпитати про такі справи людей з тих народів, що за думкою націстичного уряду мали би бути призначеними на рабів.

Багато американців звичайно думає, що ніхто не хоче бути рабом, що сама думка, що людина мала би повернутися в раба, мусіла би до живого таку людину обурити.

Таке звичайно приймається за правду. Одначе, практика показує, що це не все правда. Бувають раби, які не хочуть свободи. Раби, яким вигідно бути в рабстві, які на волі почувалися так само заклопотаві й зажурені й пригноблені, як інші люди почувалися би в рабстві.

Відома американська письменниця Вила Кейтер описує в своїй останній повісті під наголовком „Сапфіра й її рабиня" цілу низку муринів, що не хочуть стати свобідними. Подібне представляє інша американська письменниця, Маргарет Мичел, в своїй відомій повісті „Пішло з вітром". Були кріпаки, що по висвободженні жалували за кріпацтвом. Є діти, що почуваються до обовязку просто рабського послуху супроти старших, навіть як самі доростуть.

БЛАГО БЕЗПРОСВІТКУ.

Очевидна річ, що всі такі люди, особи, кляси чи народи, які не цінять свободи, в цьому не винуваті. Винуватє тут їх виховання, котре, звісно, людина не все, чи властиво дуже рідко, сама собі вибирає.

Знає це й націстичний уряд, як це видно з того уступу промови націстичного міністра, в котрому він говорить, що можна німецький уряд не відмовить закріпощенням народам благословенств неграмотности, а вчена вища освіта була застережена для німців.

Справа не зовсім у грамотности. Може бути й грамотна людина, що свободи не цінить. Справа в вихованні до свободи. Одначе виховання до свободи штовхне людину до грамотности, як ми знаємо з життя Шевченка.

„ЗЛОЧИННА АМЕРИКА"

Незвичайно цікаві вискази сказав націстичний міністер про Америку. Закидував він Злученим Державам, що вони передержують золото, що є „безспірно" німецькою власністю. Він пояснив, що він під цим розуміє золото, котре належало до держав, нині поневолених. Німці, мовляв, забравши в своє панування ріжні держави, тим самим прийшли до зовсім правного посідання золота тих держав.

Дуже замітні слова про правність загарбання золота німцями й безправність американського посідання.

Це нагадує на польського магната й козака. Заставши козака з плугом на полі, магнат розкричався: „Забирайся геть звідси! Це моя земля!"

„Твоя, пане?" каже козак. „А як ти її дістав?"

„Добув! Мечем здобув!" каже магнат.

„Як так, то проста справа. Добувай шаблі, бо я хочу цю землю шаблею добути від тебе".

Д-р НИКОЛАС МОРЕЙ БОТЛЕР, президент Колюмбійського університету (в карикатурі).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Річні збори Тов. Укр. Січ, від. 170., відбудуться в середу, 1. січня, в годині 4. пообіді, в У. Н. Домі, 181 Фліт ул. Обовязком кожного члена прийти на збори, бо є важні справи до вирішення на наступний рік. Буде нагода почути справоздання фінансові за 1940. рік. Котрі члени ще не заплатили своїх вкладок до У. Н. Союзу і Тов. Січи, то на річних зборах їх вкладки будеться принимати, щоби не переносити довгів на наступний рік. Будеться вибирати відділовий уряд на 1941. рік. Щоби кожний член перед вибором нового уряду міг забрати слово і висказати свою думку, на річних зборах. На то є найкращий час усе полагодити для добра відділу і У. Н. Союзу. — С. Безушко, предс.; М. Фурка, кас.; Т. Наконечний, фін. і рек. секр., 16 Sanford Pl., Jersey City, N. J.

НАРАДА ОБОРОНИ.—Члени уряду, що кермують продукцією для оборони: Вилiєм Кнудсен, директор; Сидні Гилмен, заступник директора; секретар фльоти Накс і секретар війни Стимсон. Їх установив президент Рузвелт.

ТУНЕЛЬ МІЖ ФРАНЦІЄЮ Й АНҐЛІЄЮ

Перше предложення підморського получення між Анґлією і Францією походить від французького інжиніра Матіє (Mathien), котрий підійшов з своїм пляном в р. 1802 до Наполеона I. Для оминення спорів між двома державами він поділив на дві частини свій тунель, передбачений для пішеходів, їздців і возів, з яких одна мала належати до Франції і їй підлягати, друга до Анґлії. Обі частини тунелю мали зійтись на штучно створеному острові, біля піскової лавиці коло Варн (Varnes), що находиться майже в половині каналу. На цій лавиці мало повстати міжнародне вільне місто.

Ніхто не піднімав сумнівів що до технічних труднощів, також не пороблено зовсім необхідних вступних ґеольоґічних розглядів, і тому цей плян напевно розбився би внаслідку недостачі в тому часі найпростіших технічних засобів. А проте у Франції конечно пробовано довести його до виконання. Навіть Наполеон заявився за пляном і особисто зносився у тій справі з анґлійським міністром Фоксом. Одначе вкінці Анґлія спротивилася будові каналу і переведення пляну розбилося.

У часі наполеонських воен призабуто про плян; щойно в половині мин. століття вирине ли нові предложення. В р. 1846 два французькі інжиніри піддали думку збудувати руровий тунель. Був також плян получити Анґлію з суходолом при помочі насипаної на морі греблі. Ще інші хотіли повести міст понад канал. Одначе будова моста, як і сипання греблі, не згадуючи про величанські кошти, були би надзвичайною перешкодою для мореплавства.

Перший плян, котрий треба поважно трактувати, бо спирався на вислідах довголітніх помірів морської глибини і на основних ґеольоґічних дослідах, походив від інж. Томе де Ґамон (**Thome de Gamond**). В р. 1838 він випрацював уже плян рурового тунелю який предложив в р. 1855 цісареві Наполеонові III. Його тунель був завдовжки на 33 клм., покладений 25 до 75 м. під морським дном і звязував Кар Gris Nez на французькому побережжі та Фолькстовн (Folkstone) на анґлійському.

На основі пляну Ґамона і дальших основних помірів глибини та земних верчень на обох берегах, що виказали існування крейди до глибини 250 м., певна ґрупа анґлійських інженірів з Джоном Гокшовом (**John Hawkshaw**) на чолі предложила новий проект. Задля його здійснення створилось в р. 1867 анґлійсько-французьке товариство, яке розпочало вступні переговори. Тунель мав бути завдовжки 34 клм., поведений в спротій лінії з круговим перекроєм 100 м. під морським дном з ферми Мурон (Mouron між Langatte і Calais) до Марґарет біля міста Довер (Dover).

I знову наступила перерва в проведенню діла через війну з рр. 1870/71. Після миру піднято наново переговори, які доведено вкінці до певного закінчення.

Проте будова тунелю розбилася знову. В Анґлії всі розумні причини переміг жах, що на випадок збудовання тунелю треба попращатися з „блискучим відосібненням" („splendid isolation") власного острову. Замість підтримувати спільне велике діло, інтереси мешканців континенту й Анґлії наказали розійтися окремими шляхами.

Всеж таки в рр. 1879 і 1880 почалися на обох берегах вступні роботи копання шахт і гнання пробних штолень. Одначе анґлійський уряд стримав уже в р. 1882 це підприємство з політичних оглядів, після чого в наступному році застановлено роботи й на французькому боці.

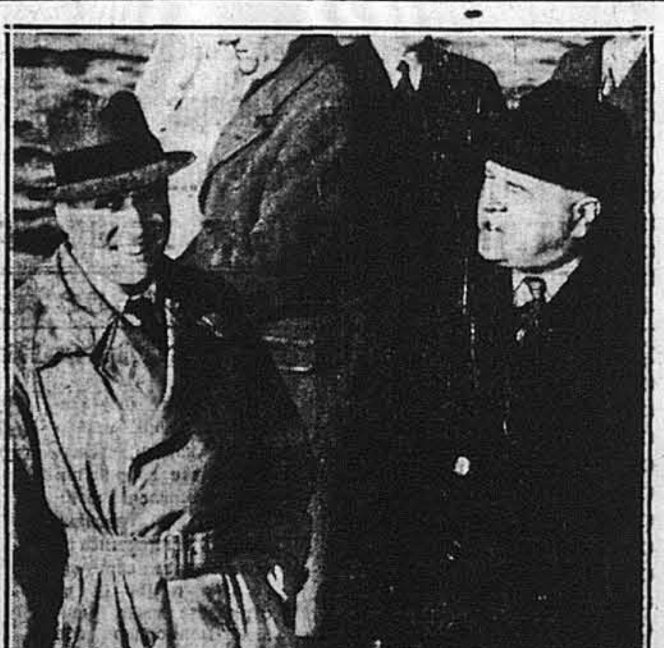
Після застановлення будівельних робіт справа тунелю спочивала до 1906 р. Тоді головний інжинір французької північної залізниці M. Sartiaux, горячий сподвижник будови тунелю, опрацював наново той плян. що його тепер хоче перевести в життя **Обєднання анґлійсько-французьке тунелеве Товариство.**

Основне значіння для **господарського** боку підприємства має — зовсім природно — **рух пасажирський і товаровий,** якому має служити готовий тунель. Численні міркування й обрахунки в цьому напрямі дали **корисний вислід.** Не важний тут перевіз великих масових посилок. Цю роботу буде виконувати мореплавство. Інша справа з пасажирським рухом, а далі перевозом **річей більшої ціни. поспішних посилок** і особливо **почти.**

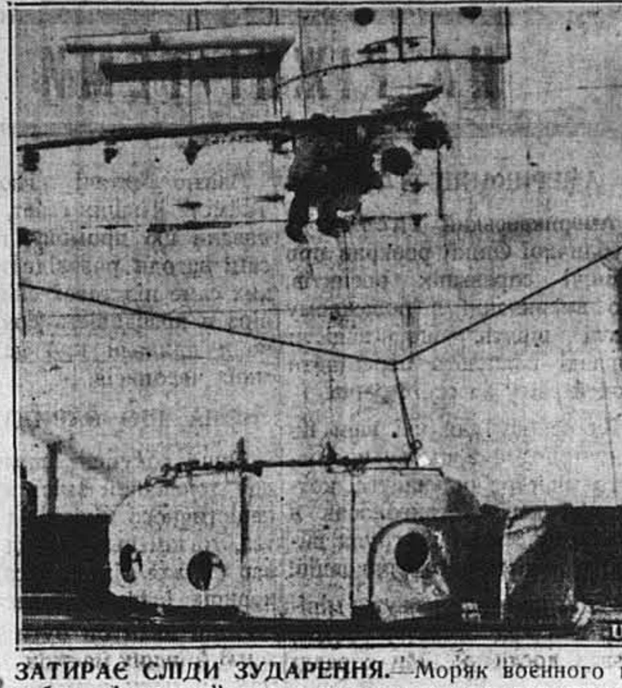
Особово-пасажирський рух між Анґлією і континентом зріс з 210,000 осіб у 1860 р. до числа 1.700,000 в 1912 р. Після першої війни він значно обнизився, але вже в 1923 р. досягнув передвоєнного числа. Слід згадати й те. що рух осіб, які їздять літаками, дуже значно зріс в останніх роках до війни.

В порівнанні з рухом подорожніх між поодинокими краями на континенті, ці числа є розмірно дуже малі, але не помилимося, коли скажемо, що причиною явища є переїзд через канал, звязаний з недогодами, які їзду значно утруднюють. Після збудування каналу зросте без сумніву дуже число подорожуючих між Анґлією і континентом і наблизиться до числа подорожніх між поодинокими краями на континенті. Подорож з **Парижа до Лондону.** через тунель буде тривати 4½—5 годин. Цю дорогу можна буде відбути у вигідному спальному. сальоновому возі, не будучи нараженим на неприємности морського переїзду. Вигода їзди тунелем зверне велику кількість подорожніх до неї, а тунелеве товариство збере у себе напевно 60 до 70% усього особового руху між Анґлією й континентом.

(Кінець буде).

НОРВЕЗЬКИЙ НАСЛІДНИК ПРЕСТОЛА В АМЕРИЦІ. —До Ню Йорку приїхав оноді як „Александер Карлсен" кронпринц Норвегії Оляф.

ЗАТИРАЄ СЛІДИ ЗУДАРЕННЯ. — Моряк военного корабля „Арканзас" направляє знаки, що осталися зо зударення цього корабля з вутлевим кораблем „Мелровз", недалеко від берега стейту Ню Джерзі. Ушкодження „Мелровза" були поважніші.

ЗА НАФТУ В РУМУНІЇ

БУКАРЕШТ. — В січні відбудуться німецько-італійські наради в справі розподілу нафти, добуваної в Румунії.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СИРАКЮЗ, Н. Й. Загальні річні збори Укр. Тов. Січ, від. 39., відбудуться в середу, 1. січня, точно в годині 3. пополудні, в У. Н. Домі. На цих зборах буде зданий фін. звіт уряду і контр. комісії. Буде вибір уряду на 1941. рік, читання протоколу. Є інші важні справи до вирішення. Тож обовязком всіх членів прибути на ці збори на означений час. — А. Гайдук, предс.; І. Лесюк, фін. секр.; А. Кудлик, кас.; І. Каменюк, рек. секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. Річні збори Бр. св. О Николая, від. 369., відбудуться в середу, 1. січня 1941., точно в годині 6. вечером, в гали церковній. Проситься всіх членів місцевих і позамісцевих прийти на збори і вислухати справоздання з цілорічного діловодства уряду і контролі. Буде вибір уряду на рік 1941. Також маємо інші справи. Напоминається довгуючих членів, щоб вирівняли свої залеглі вкладки до кінця цього року. — І. Климишин, предс.; С. Новацький, кас.; М. Куба, секр.

МЕКАДУ, ПА. Річні збори Бр. Сош. св. Духа, від. 7., відбудуться 1. січня 1941. року, в годині 10. рано, в церковній гали, 214 Вест Блейн Стр. Проситься всіх членів прийти хоть раз врік та вислухати звіту урядників і контролі. — П. Пухир, предс.; Д. Капітула, фін. секр.; Йосафат Костів, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. Сестрицтво Н. З. П. Д. Марії, від. 112., буде мати **річний мітинґ** 1. січня (на Новий Рік), у 1. годині точно, в гали церковній. Проситься всіх членкць зійтися на час і вислухати працю урядничок з цілого року, Обовязком є кожної з вас прийти на цей мітинґ, бо це важне й інтересне для нас всіх. — Марія Ліска, предс.; Катерина Ґабрівська, фін. секр.; Софія Лазука, кас.; Домініка Романович, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. Річні збори Бр. св. Вас. Великого, від. 364., відбудуться в середу, 1. січня 1941, в Українськім Домі, 3161 Іст 93. вул., на Іст Сайд, точно в годині 1. пополудні. Обовязком кожного члена бути на зборах, бо є важні справи до вирішення. Також буде справоздання уряду і контр. комісії, читання статуту і вибір нового уряду на рік 1941. — Мих. Бурко, предс.; Ст. Кравчук, кас.; Ів. Сподар, секр.

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ. Річний мітинґ Бр. св. Івана Хрестителя, від. 247., відбудеться на латинський Новий Рік. 1. січня 1941., в годині 3. пополудні, на 623 S. Heald St. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів прийти хоть раз на рік на річний мітинґ, бо є дуже важні справи до полагодження. Буде вибір нового уряду і принимання нових членів до Братства і У. Н. Союзу. — М. Марцінишин, предс.; Н. Ґурний, кас.; Петро Сас, секр.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

В суботу, 21. грудня 1940., в 5. годині пополудні, помер в Оборн, Н. Й.,

ГРИГОРІЙ МУЛИК,

довголітній секретар Тов. Запорозька Січ, від. 283. У. Н. Союзу.

Покійний родився 19. серпня 1892. в селі Глібовичі Великі, повіт Бібрка, Західня Україна. До У. Н. Союзу вступив 1918. року.

Оставив жінку Анну й дві доньки: Ольга й Павлина.

Похорон відбувся в вівторок, 24. грудня 1940.

Земля Йому пером!

Мих. Курій.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

ТАРЗАН, ч. 190. Це для неї.

Дівчина видала оклик. Воїн щасливо засміявся. „Ти спізнилася. Я боявся за тебе", промовив він з великою відданістю і пошаною.

„Я стрінула білого чоловіка'," відповіла вона і додала. „Але ти не потребуєш боятись. Він не візьме мене. Він неживий..."

Старий воїн потягнув пальцем по гострім вістрю ножа і промовив: „Якби він ще жив, я зробив би йому скоро кінець. Щоб тебе охоронити..."

Але Тарзан фактично не згинув, а жив. Він висмикнувся з зубів крокодиля і тепер був на слідах, що вели до оселі Крааль.